

IN SECUNDAM SECUNDÆ.

DISPUTATIO XXV.

De injustitia in communi.

Tot modis, quot Disput. XXI. sumitur nomen justitiæ, oppositum eidem nomen injustitiæ sumi solet. Hic autem sumitur pro vitio opposito justitiæ speciatim dictæ, per quod vel omittendo vel committendo jus alterius læditur; licet verò modi, quibus justitiæ tum legalis tum distributiva violatur, passim sint in præcedentibus adducti, nihilominus hæc Disputazione generalia quædam & in sequentibus specialia de injustitia potissimum commutativæ justitiæ oppositâ dicenda sunt.

Q U Æ S T I O I.

Quid & quotuplex sit injustitia in communi?

DICO I. *Injustitia habet materiam specialem & est particulare vitium justitiæ particulari oppositum S. Th. hic Q. 59, A. 1. O.*

Probatur Conclusio: ex definitione injustitiæ quæ sumitur ex oppositione ad justitiâ: videlicet constans & perpetua voluntas Jus suum cuique negandi vel est habitus, quo inclinamur in volendam injuriam vel Juris alieni violationem. Vel est habitus intentivus inæqualitatis inter damnum & lucrum alterius; quæ definitiones patent ex eo, quod si hæ actiones injustæ fiant ex motivo speciali inæqualitatis, tunc, sicut actus Justitiæ, qui fiunt ex motivo speciali æqualitatis, ad habitum specialem justitiæ spectant, sic etiam hæ actiones necessariò ad speciale vitium injustitiæ spectare debebunt, aliàs si actiones injustæ non ex hoc motivo ponerentur, sed ex alio motivo v.g. ex solo motivo

2. 2. *Theol. Schol. Pars posterior.* A yanæ

vanæ gloriæ, iræ aut concupiscentiæ essent quidem materialiter injustæ non tamen ab habitu specialis injustitiæ vel elicitæ vel imperatæ, sed procederent potius ab aliis habitibus, ad quos videlicet pertinent motiva operandi, & ideò illorum vitiorum, & non injustitiæ specialis facilitatem suo modo auferent.

Ex quo sequitur actiones ex speciali vitio injustitiæ elicatas esse: velle aliis injuriam, quâ talem vel velle operari ex affectu lædendi vel non faciendi aut omit- tendi illud, ad quod faciendum vel omittendum alius habet jus activum: quia hujusmodi actiones solæ tales sunt, quæ fiunt ex motivo injustitiæ specialis prout injustitia non significat omne vitium justitiæ Evangelicæ oppositum, sed speciali virtuti justitiæ.

DICO 2. *Injustitia est duplex, una quidem illegalis, quæ opponitur legali justitiæ. . . Alio modo dicitur injustitia secundum inequalitatem quandam ad alterum. . . Et est particulare vitium justitiæ particulari oppositum.* S. Th. hic Q 59. A 5. O.

Explicatur Conclusio: cum unum oppositorum tot modis dicatur, quot aliud; injustitia opposita justitiæ eo modo dividitur, quo justitia: est igitur injustitia illegalis sive generalis illa, quâ aliquis aliquid aufert vel lædit in contemptum boni communis, in quantum scil. agit ex intentione faciendi contrâ bonum commune & hæc injustitia est quidem generalis imperio, sicut & justitia legalis, quia omnes actus mali obsunt bono communi ac ità referri possunt in nocumentum boni communis, essentialiter tamen est speciale vitium, quo quis vult nocere bono communi, cujus læsionem formaliter intendit, unde qui in concupiscentia furatur vel adulterium committit, licet hoc sit contrâ bonum commune: cum sit contrâ legem communitatis, talis tamen non committit actum illegalem contrâ justitiam, sed solum peccatum adulterii vel furti, quæ sunt contrâ

DE INJUSTITIA IN COMMUNI. 3

trā alias virtutes distinctas à justitia legali ; si autem aliquis furetur ex intentione lædendi bonum commune, talis committit injustitiam illegalem, debetque hoc specialiter in confessione aperire tanquam circumstantiam variantem speciem.

Injustitia particularis dicitur : quia violat Jus partis, sive, quod habet pars communitatis vel ad bona communia secundum proportionem dignitatis distribuenda & ad onera communia proportionaliter ad participationem in bonis communibus imponenda. vel ad ea, quæ ipsi ab alio privato vi rigorosi juris activi præstanda sunt : utraque est vera & stricta injustitia : quia propriè dictæ justitiæ opponitur, ex quo capite etiam una ab aliâ specificè differt : prior enim est opposita justitiæ distributiæ & vocatur acceptio personarum, altera opposita est justitiæ commutativæ, quæ vocari solet injuria, quæ pro diversitate Jurium in bona corporis, fortunæ &c. in alias species subdividitur : ut in injuriam homicidii, furti &c.

Obj. Omne peccatum est injustitia ; quia lædit Jus divinum. Ergo injustitia non est vitium speciale. Deinde injustitia particularis non est speciale vitium ab injustitia legali sed potius species sub ea contenta : cum S. Th. loc. cit. vocet eam vitium generale.

R. ad 1. Sicut non est propriè hominis erga Deum Justitia, ita neque peccatum est injustitia propriè sed latius sumpta prout injustum est, quod non est Regulæ & mensuræ suæ adæquatum. Ad 2. dicitur injustitia legalis vitium generale non quoad essentiam, sed quia agit ex contemptu boni communis, ad quod universaliter omnium virtutum actus ordinari possunt.

* *
*

An volens possit pati injuriam?

DICO. *Injustum per se & formaliter loquendo nullus potest... pati, nisi volens* S. Th. hic Q. 19. A. 3. Q.

Probatur: impossibile est, quod idem secundum eandem partem sit simul agens & patiens aliàs esset simul in actu & potentia respectu ejusdem; atqui is, qui pateretur injustum à seipso, vel volens, esset simul agens & patiens respectu ejusdem voluntatis; consentire enim in aliquam rem eamque velle, est agere, recipere eandem cum renitentia, est pati.

Obj. I. Qui à seipso occiditur, vel ab alio ad propriam petitionem, patitur injustam occisionem volens; sicut etiam Christus à Judæis est occisus volens juxta illud Is. 53. *Oblatus est, quia ipse voluit*, uti etiam plures ex Ss. Martyribus voluntariè passi sunt mortem; atqui hujusmodi occisiones fuerunt injustæ; erant enim occisiones innocentum.

R. Distinguendo mi. Hujusmodi occisiones erant injustæ respectu occisorum N. respectu occidentium
Con. occisus enim tali casu, si petat occidi; non patitur injuriam, uti nec quando seipsum occidit, occisor tamen facit injuriam, non occiso, qui voluit, sed Deo & communitati; quia homo non tantum potest considerari secundum se, sed etiam in quantum est pars communitatis & in quantum est aliquid Dei. Christus autem & Ss. Martyres etiam si voluerint sufferre mortem, nolebant tamen iniquam occidentium actionem; hanc enim potius patienter tolerarunt, quam voluerunt. Aliud igitur est velle spontè & liberè injuriam pati, aliud est velle ipsam actionem formaliter ut injuriosam: is enim qui solum vult permittere injuriam non defendendo se aut non subtrahendo se, cum posset, patitur in-

injuriam : quia non cedit juri suo. Præterea tametsi quis petat aut desideret pati injuriam, potest tamen ei injuria fieri : quia potest esse invitus : potest enim actus ille, quo vult non cedere juri suo in rem, quam fur v.g. aufert, consistere cum actu, quo vult non retinere rem sed auferri. Ex eadem ratione potest pati injuriam, qui antequam patiatur, remittit omnem offensam : quia remissio offensæ non est remissio Juris ad compensationem & exigendam pœnam, sed est remissio Juris, quod offensa dare videtur ad aversionem & indignationem adversus offendentem. Denique potest pati injuriam, qui condonat omne Jus, quod illi ad petendam compensationem potest competere ex illatâ injuriâ : quia retinet Jus, ut non inferatur injuria : distinctum enim est Jus, quod habeo, ut non infamer, & quod habeo, ut restituatur fama.

Obj. 2. Qui consentiente marito cum uxore committit adulterium facit injuriam volenti marito ; ergo.

R. N. ant. Nam viro consentienti in adulterium nulla fit injuria, sed matrimonio, quod exigit, ut sola uxor, quæ habet Jus in corpus viri, eo utatur, & solus maritus utatur corpore uxoris, nec potest huic juri renuntiare ; sic etiam deflorans virginem de consensu virginis, non facit injuriam virgini sed parentibus, sub quorum est tutela ; ita etiam percutiens Clericum volentem percuti non facit injuriam Clerico, bene tamen statui Clericali, ob quod etiam excommunicatur.

Ex quibus observandum quod R. J. 27 in 6. *Scienti & consentienti non fit injuria neque dolus* : debeat intelligi copulativè, ita ut & scientia & consensus simul adsint, ut in eo, quod quis scienter & plenè voluntariè patitur, nec decipiatur, nec injustè lædatur, ut sensus sit : plenè scienti & liberè omninò ac sponte consentienti, ita ut nequidem secundum quid sit invi-

tus, non fit injuria: aliàs si quis sit damnosus alteri scienti & volenti simpliciter, attamen nolenti (putà rationabiliter) secundum quid facit injuriam; fieri autem hoc potest dupliciter: imprimis per coactionem explicitam, deinde per coactionem implicitam; propter explicitam coactionem patitur injuriam, qui à prædone cogitur dare certam summam pecuniæ alias spoliandus, item ille, qui ad redimendam iniquam litem sibi intentatam & continuatam eo fine, ut extorqueretur aliqua compositio, consentit in summam pecuniæ; quibus adde rusticum dantem officiali militari aliquam summam ad avertendam indebitam hospitationem vel pabulationem, ad extorquendam pecuniam intentam. Propter coactionem implicitam fit injuria, quando receptores Principis vel Civitatis Creditoribus suorum principalium non solvunt, vel solutionem differunt, nisi à Creditoribus aliqua munera offerantur; item Judices aliique officiales, si in suis expeditionibus sese morosos exhibeant, quousque per munerum oblationem excitentur vel urgeantur. Propter eandem vim faciunt injuriam illi, qui indigentia pressis non dant mutuum nisi sub usuris, qui res suas justo cariùs vendunt scientibus & volentibus, quia illos necessitate res istas habendi premi noverunt, aut certè sciunt illas emptoribus esse admodum commodas & utiles, tametsi nec in se nec ipsis vendentibus res illæ tantum valeant; idem est de illis, qui vilissimo pretio conducunt operas aliquorum, qui malunt etiam pro tantillo operas suas impendere potius, quam otiosi, adeoque omni mercede carere.

Q U Æ S T I O III.

Quid requiratur ut injustitia sit peccatum mortale?

DICO. *Facere injustum ex genere suo est peccatum mortale. . . qui in parvis facit injustitiam, deficiet*

scit à perfectâ ratione ejus, quod est injustum facere
S. Th. hic Q. 59. A. 4. O. & ad 2.

Explicatur & probatur Conclusio : ad peccatum mortale duo requiruntur : perfectio deliberationis, ut aliquis cum plena advertentia consentiat in malum ; & gravitas materiæ ; ergo ut aliquis committat peccatum mortale injustitiæ, debet non ex passione, sed ex plenâ deliberatâ intentione alium damnificandi alteri inferre grave damnum in bonis corporis vel animæ ; quod si alterutrum desit, vel perfecta deliberatio, vel gravitas materiæ, non est peccatum mortale injustitiæ.

Obj. Qui alteri grave damnum in spiritualibus infert, inducendo eum in peccatum veniale, non peccat mortaliter ; ergo neque qui grave damnum in temporalibus sciens & volens infert.

R. Omisso antecedente negando consequentiam : inducens enim in peccatum veniale non est causa efficaciæ damni, sed is, qui venialiter peccat, qui proinde hoc damnum spirituale non patitur invitus planè, sicut patitur damnum temporale.

Observe aliud esse : facere injustum, & aliud facere injustè vel injustitiam vel esse injustum, quia sæpè aliquis bonâ fide ex ignorantia invincibili facit contra Jus alterius, qui tamen non facit injustè vel injustitiam, nec est injustus, quia non agit ex pravâ & deliberatâ intentione alium damnificandi.

Q U Æ S T I O IV.

De injustitia distributiva & commutativa.

DE speciebus infimis injustitiæ, quæ distributivæ & commutativæ Justitiæ sunt oppositæ, tum in præcedentibus tum in subsequentiibus latius tractandi locus est. Hic tantum generaliter.

DICO. *Sicut objectum Justitiæ est aliquid æquale*

in

in rebus exterioribus, ut etiam objectum iniustitia est aliquid inaequale prout scilicet alicui attribuitur plus vel minus quam sibi competat. S. Th. hic Q 59. A. 2. O. Sive iniustitia particularis dividitur in eam, quae opponitur Iustitiae distributivae, & quae est opposita Iustitiae commutativae secundum diversam inaequalitatis rationem, ut species subalternas.

Explicatur: vel iniustitia particularis facit inaequalitatem inter Jus passivum, quod est in distribvente bona communia & Jus activum vel condignitatem, quae est in particulari Persona ad bona communia, & haec opponitur Iustitiae distributivae, quae servat aequalitatem proportionalem inter merita Civium & praemia. Vel iniustitia particularis facit inaequalitatem inter Jus activum strictum, quod habet particularis homo ad hanc rem vel in hac re, v.g. non reddendo mercem, pro qua acceptum est pretium, furando, detrahendo &c. & opponitur Iustitiae commutativae.

Obj. Non est iniustitia, quae negat aliquid illi, qui dignus est: aliàs, qui benefactori non exhibet gratitudinem, qui negat pauperi eleemosynam esset iniustus; sed iniustitia distributiva negat aliquid digno.

R. Benefactori non negatur aliquod communitatis bonum, cuius est Pars, neque pauperi, proinde non agitur nisi contra moralem virtutum gratitudinis & charitatis honestatem, at vero in distributione bonorum communium negatur digno, cui, quia communitatis Pars est, illud bonum secundum exigentiam dignitatis est tribuendum, unde verè committitur iniustitia.

DISPUTATIO XXVI.

De homicidio.

Heresis fuit Manichæorum teste S. Aug. lib. 1. de Civit. Dei cap. 20. Illicitum esse homini occidere